

L'ESCOLA I EL CANVI LINGÜÍSTIC

Sessió a càrrec d'Humbert Boada (setembre de 1985)

El contacte lingüístic crea situacions diverses. Una d'elles és constituïda per l'alternança o pas d'una llengua a l'altra. Es tracta clarament d'un aspecte sociolingüístic, però la seva incidència sobre l'individu o el grup és evident; per tant, la Psicologia no es pot permetre ignorar-los, com tampoc no pot fer-ho amb els aspectes educatius i socials de la situació que ha creat aquesta alternança.

Els estudis realitzats al Quebec mostren que es pot parlar de dos tipus de bilingüisme, un dit *additiu*, on s'adquireix una nova llengua, sense pèrdua de la llengua i la cultura autòctones, i un altre, dit *subtractiu*, on es va imposant la llengua i cultura del grup de més alt prestigi.

A partir d'aquestes reflexions considerem els resultats obtinguts en investigacions que hem dut a terme en subjectes bilingües extrets de mostres de les ciutats de Barcelona (bilin-

güisme català-castellà) i de París (bilingüisme espanyol-francès, donat pels fills d'immigrants). Aquestes mostres, una de 154 nens a Barcelona i una altra de 98 nens a París varen ser testades en diverses situacions. Tots els subjectes eren de baix nivell socio-cultural. La seva edat era de 6 a 6; 6 i de 7; 6 a 8.

Una de les situacions creades era agrupar els nens per parelles en una situació de joc el més lliure possible. L'experimentador els proposa un joc i ja no intervenia més, però es quedava discretament a la sala. Les produccions verbals van ser enregistrades 5 minuts després del començament del joc durant 15 minuts. D'aquesta situació considerem solament la llengua escollida pels nens per comunicar-se entre ells.

Els resultats mostren que a Barcelona els bilingües utilitzen la llengua de l'escola sense abandonar la llengua de la família, fet que pot ser considerat com de tendència additiva. Contràriament, a París els bilingües tenen tendència a adoptar la llengua francesa en la seva comunicació espontània. La nul·la presència de llengua espanyola quan l'experimentador present és de llengua francesa és indicador d'un procés de substitució lingüística o bilingüisme subtractiu.

En conseqüència, una vegada més veiem fins a quin punt l'escola pot condicionar, ajudada pel medi, un canvi lingüístic. La qual cosa ens fa insistir en la responsabilitat que recau sobre l'escola en aquest moment crucial en què la llengua catalana es troba.

DISCUSSIÓ

Inicia la discussió Modest Reixach que planteja el problema de la presa de consciència de les dues llengües en contacte. El ponent considera que la presa de consciència per a comunicar és un procés més llarg en els bilingües que no pas en els monolingües. En les seves enquestes ha comprovat, així mateix, que a 6 anys i mig els infants monolingües són més avançats que els bilingües, mentre que a 8 anys aquestes diferències desapareixen. Francesc Vallverdú posa en relleu que, segons les dades del ponent, hi ha una diferència important entre Barcelona i París: els bilingües catalans parlen molt més català que no pas els bilingües castellans (de París) castellà. Reixach fa diverses intervencions sobre la fiabilitat de les dades, que són matisades pel ponent. I finalment Joaquim Torres intervé per plantejar un problema metodològic en la distinció entre mostres representatives i mostres qualitatives.